Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 martie 2020*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul (CE) nr. 44/2001 – Articolul 5 punctul 1 – Competență în materie contractuală – Articolele 15-17 – Competență în materia contractelor încheiate de consumatori – Regulamentul (CE) nr. 261/2004 – Articolele 6 și 7 – Drept la compensație în eventualitatea întârzierii prelungite a zborurilor – Contract de transport care oferă o combinație între călătorie și cazare încheiat între pasager și o agenție de turism – Acțiune în despăgubire îndreptată împotriva operatorului de transport aerian care nu este parte la acest contract – Directiva 90/314/CEE – Pachet de servicii turistice”

În cauza C-215/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8, Republica Cehă), prin decizia din 25 ianuarie 2018, primită de Curte la 26 martie 2018, în procedura

Libuše Králová

împotriva

Primera Air Scandinavia A/S,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii M. Safjan (raportor) și L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domnul N. Jääskinen, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vláčil, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de M. Šimerdová și de M. Heller, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 noiembrie 2019,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: ceha.

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 1 și a articolelor 15-17 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), precum și a Regulamentului (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 12, p. 218).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Libuše Králová, pe de o parte, și Primera Air Scandinavia A/S, o societate comercială de transport aerian cu sediul în Danemarca (denumită în continuare „Primera”), pe de altă parte, în legătură cu o acțiune în despăgubire în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 ca urmare a întârzierii prelungite a unui zbor de la Praga (Republica Cehă) la Keflavík (Islanda) efectuat de Primera.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

3 Regulamentul nr. 44/2001 a fost abrogat prin Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1). Totuși, acest din urmă regulament se aplică, în temeiul articolului 81, numai începând cu 10 ianuarie 2015. În consecință, având în vedere data faptelor din litigiul principal, acesta continuă să fie guvernat de Regulamentul nr. 44/2001.

4 Considerentele (11)-(13) ale Regulamentului nr. 44/2001 aveau următorul cuprins:

„(11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

(12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.

(13) În cazul contractelor de asigurare, al contractelor încheiate cu consumatorii și al contractelor de muncă, partea defavorizată trebuie să fie protejată prin norme de competență mai favorabile intereselor sale decât normele generale prevăzute în prezentul regulament.”

5 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din acest regulament:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

6 Articolul 5 din regulamentul menționat făcea parte din capitolul II secțiunea 2 din acesta, intitulată „Competențe speciale”. Punctul 1 al acestui articol prevedea:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată;
   (b) în sensul aplicării prezentei dispoziții și în absența vreunei convenții contrare, locul de executare a obligației în cauză este:

   – în cazul vânzării de mărfuri, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile;

   – în cazul prestării de servicii, locul dintr-un stat membru unde, în temeiul contractului, au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile;
   (c) în cazul în care nu se aplică litera (b), se aplică litera (a).”

7 Articolul 15 din același regulament, care făcea parte din capitolul II secțiunea 4 din acesta, intitulată „Competența în materia contractelor încheiate de consumatori”, prevedea:

„(1) În ceea ce privește un contract încheiat de o persoană, consumatorul, într-un scop care se poate considera că se situează în afara domeniului său profesional, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 4 și articolului 5 punctul 5, în cazul în care:

[…]

(c) în toate celelalte cazuri, contractul a fost încheiat cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau, prin orice mijloace, își direcționează activitățile spre acel stat membru sau spre mai multe state, inclusiv statul membru respectiv, iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități.

(2) Când un consumator încheie un contract cu o parte care nu are domiciliul pe teritoriul statului membru însă deține o sucursală, agenție sau altă întreprindere pe teritoriul unuia dintre statele membre, se consideră, în cazul contestațiilor cu privire la exploatarea sucursalei, agenției sau întreprinderii, că partea în cauză are domiciliul pe teritoriul statului respectiv.

(3) Prezenta secțiune nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare.”

8 Articolul 16 din Regulamentul nr. 44/2001, care figura în această secțiune 4, avea următorul cuprins la alineatul (1):

„Un consumator poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți la contract fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia partea în cauză își are domiciliul, fie înaintea instanțelor din locul unde consumatorul își are domiciliul.”

9 Potrivit articolului 17 din acest regulament:

„De la dispozițiile prezentei secțiuni nu se poate deroga decât prin convenții:

1. ulterioare nașterii litigiului sau

2. care permit consumatorului să sesizeze alte instanțe decât cele indicate în cadrul prezentei secțiuni sau

3. încheiate între consumator și cealaltă parte la contract, ambii având la data încheierii contractului domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, și care au ca efect atribuirea de competență instanțelor din statul respectiv, cu condiția ca acestea să nu fie interzise de legislația statului în cauză."

Regulamentul nr. 261/2004

10 Articolul 1 din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Obiectul", prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament stabilește condițiile în care pasagerii își pot exercita drepturile minime atunci când:

(a) li se refuză îmbarcarea împotriva voinței lor;

(b) zborul este anulat;

(c) zborul este întârziat."

11 Articolul 2 din acest regulament, intitulat „Definiții", prevede:

„În înțelesul prezentului regulament:

[…]

(b) «operator efectiv de transport aerian» înseamnă un operator de transport aerian care execută sau intenționează să execute un zbor în temeiul unui contract cu un pasager sau în numele unei alte persoane, juridice sau fizice, care a încheiat un contract cu pasagerul respectiv;

[…]"

12 Articolul 3 din regulamentul menționat, intitulat „Domeniu de aplicare", prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică:

(a) pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul;

[…]

(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva ca pasagerii:

(a) să aibă o rezervare confirmată pentru zborul respectiv și, cu excepția cazului de anulare menționat în articolul 5, să se prezinte personal pentru înregistrare,

– în condițiile stipulate și la ora indicată în prealabil și în scris (inclusiv prin mijloace electronice) de către operatorul de transport aerian, tour operator sau un agent de voiaj autorizat

sau, în cazul în care ora nu este indicată,

– nu mai târziu de 45 de minute înaintea orei de plecare publicate;

[…]

(5) Prezentul regulament se aplică tuturor operatorilor de transport aerian care asigură transportul pasagerilor menționați la alineatele (1) și (2). În cazul în care un operator de transport aerian care nu are un contract cu pasagerul […] execută obligații[…] în conformitate cu prezentul regulament, atunci se consideră că acesta acționează astfel în numele persoanei care are un contract cu pasagerul respectiv.

(6) Prezentul regulament nu aduce atingere drepturilor pasagerilor prevăzute în [Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite (JO 1990, L 158, p. 59, Ediție specială, 13/vol. 9, p. 248)]. Prezentul regulament nu se aplică în cazurile în care un pachet de servicii turistice este anulat din alte motive decât anularea zborului."

13 Articolul 6 din același regulament, intitulat „Întârzierea zborului", prevede:

„(1) În oricare din cazurile în care un operator de transport aerian anticipează o posibilă întârziere a unui zbor peste ora de plecare prevăzută, după cum urmează:

(a) timp de două ore [sau mai mult], în cazul zborurilor de peste 1 500 de kilometri sau mai puțin;

(b) timp de trei ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor intracomunitare de peste 1 500 de kilometri și al oricăror alte zboruri cuprinse între 1 500 și 3 500 de kilometri;

(c) timp de patru ore sau mai mult, în cazul tuturor zborurilor care nu se încadrează la literele (a) sau (b),

pasagerilor li se oferă de către operatorul de transport aerian:

(i) asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (a) și articolul 9 alineatul (2);

(ii) în cazul în care ora de plecare anticipată este la cel puțin o zi după ora de plecare anunțată inițial, asistența specificată la articolul 9 alineatul (1) litera (b) și litera (c);

(iii) în cazul în care întârzierea este de cel puțin cinci ore, asistența specificată la articolul 8 alineatul (1) litera (a).

(2) În orice caz, asistența se oferă în limitele de timp stabilite în cele de mai sus corespunzător fiecărei distanțe de zbor."

14 Articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004, intitulat „Dreptul la compensație", prevede la alineatul (1) litera (b):

„Când se face trimitere la prezentul articol, pasagerii primesc o compensație în valoare de:

[…]

(b) 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 kilometri."

15 Articolul 8 din acest regulament, intitulat „Dreptul la rambursare sau redirecționare”, prevede la alineatul (2):

„Alineatul (1) litera (a) se aplică, de asemenea, pasagerilor ale căror zboruri fac parte dintr-un pachet de servicii turistice, cu excepția dreptului la rambursare, în cazul în care un astfel de drept se naște în temeiul Directivei 90/314/CEE.”

Directiva 90/314

16 Directiva 90/314, care era aplicabilă la data faptelor din litigiul principal, prevedea la articolul 2 alineatul (1):

„În sensul prezentei directive:

1. «pachet de servicii turistice» înseamnă combinația prestabilită a cel puțin două dintre elementele următoare, în cazul în care aceste servicii sunt vândute sau oferite spre vânzare la un preț total și depășesc 24 de ore sau includ cazare de o noapte:
   (a) transport;
   (b) cazare;
   (c) alte servicii turistice, care nu sunt subsidiare transportului sau cazării și care reprezintă o parte semnificativă din pachetul de servicii.

Facturarea separată a diverselor elemente ale aceluiași pachet de servicii nu exonerează organizatorul sau detailistul de obligațiile ce decurg din prezenta directivă.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

17 Doamna Králová, cu domiciliul în Praga, a încheiat cu agenția de turism FIRO-tour a.s. un contract privind un pachet de servicii turistice care cuprindea, pe de o parte, un transport aerian între Praga și Keflavík, asigurat de Primera, și, pe de altă parte, o cazare în Islanda.

18 Zborul cu plecare din Praga și cu destinația Keflavík din 25 aprilie 2013, pentru care doamna Králová dispunea de o rezervare confirmată, a înregistrat o întârziere de peste patru ore. Pentru acest motiv, doamna Králová a introdus o acțiune în despăgubire împotriva Primera în fața Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8, Republica Cehă) în cuantum de 400 de euro, în temeiul articolului 6 alineatul (1) și al articolului 7 din Regulamentul nr. 261/2004.

19 Prin ordonanța din 1 aprilie 2014, Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8) s-a declarat necompetent să soluționeze acțiunea menționată pentru motivul că Regulamentul nr. 44/2001 nu se aplica Regatului Danemarcei, stat membru în care își are sediul Primera. Această instanță a adăugat că nici din capitolul II secțiunea 4 din acest regulament nu rezultă competența sa, întrucât doamna Králová nu a încheiat contractul de transport cu Primera, ci cu agenția de turism FIRO-tour. Dacă s-ar constata existența unui contract între părțile în litigiu, nu ar fi vorba, în orice caz, despre un contract care oferă o combinație între călătorie și cazare, astfel cum impune articolul 15 alineatul (3) din regulamentul menționat.

20 Doamna Králová a formulat apel împotriva acestei ordonanțe la Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă), care l-a respins printr-o ordonanță din 4 august 2014. Această din urmă instanță a constatat că Regulamentul nr. 44/2001 se aplica Regatului Danemarcei de la 1 iulie 2007, dar că nu putea constitui temeiul competenței instanțelor cehe în cauza principală.

21 În urma unui recurs formulat de doamna Králová la Nejvyšší soud (Curtea Supremă, Republica Cehă), această instanță, prin decizia din 15 septembrie 2015, a anulat ordonanțele Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8) și Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga) și a trimis cauza spre rejudecare la Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8), statuând că acest tribunal trebuie să examineze capacitatea Primera de a fi acționată în justiție în lumina articolului 5 punctul 1 și a articolelor 15 și 16 din Regulamentul nr. 44/2001.

22 Instanța de trimitere arată că nu poate deduce de la bun început din acest regulament dacă, în raporturile dintre un operator de transport aerian și un consumator, în cazul în care transportul aerian este negociat ca element al unui pachet de servicii turistice, sunt competente instanțele de la locul de executare a obligației contractuale, în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) din regulamentul menționat, sau instanțele de la domiciliul consumatorului, în sensul articolului 16 alineatul (1) din același regulament.

23 Pe de altă parte, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la capacitatea Primera, care era obligată să se conformeze obligațiilor prevăzute de acest regulament, de a fi acționată în justiție în vederea exercitării drepturilor care decurg din Regulamentul nr. 261/2004, precum și cu privire la corelarea dintre răspunderea care decurge din regulamentul menționat și cea care rezultă din Directiva 90/314.

24 În aceste condiții, Obvodní soud pro Prahu 8 (Tribunalul Sectorului Praga 8) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Între reclamantă și pârâtă a existat o relație contractuală în sensul articolului 5 [punctul] 1 din [Regulamentul nr. 44/2001], deși acestea nu au încheiat niciun contract, iar zborul a reprezentat o componentă a unui pachet de servicii prestate în baza unui contract încheiat între reclamantă și o terță parte (agenție de turism)?

2) Se poate considera că această relație contractuală rezultă dintr-un contract încheiat de un consumator, în sensul […] articolel[or] 15-17 din [Regulamentul nr. 44/2001]?

3) Pârâta are calitate procesuală pasivă în raport cu cererea de chemare în judecată formulată de reclamantă în temeiul [Regulamentului nr. 261/2004]?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la a treia întrebare

25 Prin intermediul celei de a treia întrebări, care trebuie examinată în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că un pasager al unui zbor cu o întârziere de trei ore sau mai mult poate introduce o acțiune în despăgubire în temeiul articolelor 6 și 7 din acest regulament împotriva operatorului efectiv de transport aerian, chiar dacă acest pasager și acest operator de transport aerian nu au încheiat un contract între ei, iar zborul în cauză face parte dintr-un pachet de servicii turistice care intră sub incidența Directivei 90/314.

26 În această privință, în primul rând, această întrebare privește aspectul dacă Regulamentul nr. 261/2004 se aplică unui operator de transport aerian care a efectuat zborul întârziat în numele persoanei care a încheiat contractul cu pasagerul și fără a fi încheiat el însuși un contract cu pasagerul respectiv.

27 Articolul 2 litera (b) din acest regulament conține o definiție a noțiunii de „operator efectiv de transport aerian”, care prevede că acesta este un operator de transport aerian care execută sau intenționează să execute un zbor în temeiul unui contract cu un pasager sau în numele unei alte persoane, juridice sau fizice, care a încheiat un contract cu pasagerul respectiv.

28 În temeiul articolului 3 alineatul (5) din același regulament, acesta din urmă se aplică tuturor operatorilor efectivi de transport aerian care asigură transportul pasagerilor dinspre sau către un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru. Aceeași dispoziție precizează că, în cazul în care un operator efectiv de transport aerian care nu are un contract cu pasagerul execută obligații în conformitate cu prezentul regulament, atunci se consideră că acesta acționează în numele persoanei care are un contract cu pasagerul respectiv (Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții, C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 62).

29 Din dispozițiile menționate rezultă că pasagerul unui zbor întârziat se poate prevala de Regulamentul nr. 261/2004 împotriva operatorului efectiv de transport aerian, chiar dacă pasagerul și operatorul efectiv de transport aerian nu au încheiat un contract între ei.

30 În al doilea rând, a treia întrebare privește aspectul dacă împrejurarea că contractul în discuție în litigiul principal constituie un pachet de servicii turistice, în sensul articolului 2 alineatul (1) din Directiva 90/314, are incidență asupra posibilității pasagerului de a se prevala de drepturile care decurg din articolele 6 și 7 din Regulamentul nr. 261/2004 ca urmare a unui zbor întârziat.

31 În ceea ce privește corelarea Regulamentului nr. 261/2004 cu Directiva 90/314, trebuie, mai întâi, să se arate că din articolul 3 alineatul (6) din acest regulament rezultă că acesta nu aduce atingere drepturilor pe care pasagerii care au achiziționat un pachet de servicii turistice le au în temeiul directivei menționate.

32 În această privință, articolul 8 alineatul (2) din regulamentul menționat prevede că dreptul la rambursarea costului biletului se aplică de asemenea pasagerilor ale căror zboruri fac parte dintr-un pachet de servicii turistice, cu excepția cazului în care un astfel de drept se naște în temeiul Directivei 90/314.

33 În acest context, Curtea a statuat că din acest mod clar de redactare a articolului 8 alineatul (2) rezultă că simpla existență a unui drept la rambursare care decurge din Directiva 90/314 este suficientă pentru a exclude posibilitatea ca un pasager al cărui zbor face parte dintr-un pachet de servicii turistice să solicite rambursarea costului biletului său, în temeiul Regulamentului nr. 261/2004, de la operatorul efectiv de transport aerian (Hotărârea din 10 iulie 2019, Aegean Airlines, C-163/18, EU:C:2019:585, punctul 31).

34 Cu toate acestea, articolele 6 și 7 din Regulamentul nr. 261/2004, în temeiul cărora pasagera în discuție în litigiul principal a introdus acțiunea sa în despăgubire, nu prevăd o derogare echivalentă cu cea care este prevăzută pentru rambursarea costului biletului la articolul 8 alineatul (2) din acest regulament în discuție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 10 iulie 2019, Aegean Airlines (C-163/18, EU:C:2019:585).

35 Astfel, rezultă că dreptul la compensație prevăzut la articolul 7 din regulamentul menționat este aplicabil într-o situație în care zborul achiziționat de un pasager face parte dintr-un pachet de servicii turistice, fără ca aceasta să aibă o incidență asupra eventualelor drepturi care decurg din Directiva 90/314.

36 Această interpretare este susținută de lucrările pregătitoare ale Regulamentului nr. 261/2004. Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 72 din concluziile sale, din aceste lucrări pregătitoare reiese că legiuitorul Uniunii nu a avut intenția de a exclude pasagerii al căror zbor face

parte dintr-un pachet de servicii turistice din domeniul de aplicare al acestui regulament, ci de a-i face să beneficieze de drepturile acordate de acesta, fără a aduce atingere protecției pe care le-o conferă Directiva 90/314.

37 În această privință, dreptul la o compensație standardizată și calculată forfetar, care decurge din articolul 7 din Regulamentul nr. 261/2004, figurează printre drepturile esențiale care au fost conferite pasagerilor aerieni de acest regulament, în sarcina operatorului efectiv de transport aerian, și nu are echivalent în sistemul instituit prin Directiva 90/314, în sarcina organizatorului de călătorii.

38 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că Regulamentul nr. 261/2004 trebuie interpretat în sensul că un pasager al unui zbor cu o întârziere de trei ore sau mai mult poate introduce o acțiune în despăgubire în temeiul articolelor 6 și 7 din acest regulament împotriva operatorului efectiv de transport aerian, chiar dacă acest pasager și acest operator de transport aerian nu au încheiat un contract între ei, iar zborul în cauză face parte dintr-un pachet de servicii turistice care intră sub incidența Directivei 90/314.

Cu privire la prima întrebare

39 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 de către un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian intră în sfera noțiunii de „materie contractuală”, în sensul acestei dispoziții, chiar dacă nu a fost încheiat niciun contract între aceste părți, iar zborul efectuat de acest operator de transport aerian era prevăzut de un contract privind un pachet de servicii turistice, care includea și o cazare, încheiat cu un terț.

40 Trebuie arătat, cu titlu introductiv, că articolul 5 din Regulamentul nr. 44/2001 prevedea la punctul 1 că o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată.

41 Din jurisprudența Curții reiese că noțiunea de „materie contractuală” trebuie interpretată în mod autonom în vederea asigurării aplicării uniforme a acesteia în toate statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții, C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 58, precum și jurisprudența citată).

42 În această privință, Curtea a statuat deja că încheierea unui contract nu constituie o condiție de aplicare a articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 (Hotărârea din 21 aprilie 2016, Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, punctul 34 și jurisprudența citată).

43 Deși articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 nu impune încheierea unui contract, reiese dintr-o jurisprudență constantă că identificarea unei obligații este totuși indispensabilă pentru aplicarea acestuia, întrucât competența jurisdicțională în temeiul acestei dispoziții este stabilită în funcție de locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată. Astfel, noțiunea de „materie contractuală”, în sensul dispoziției menționate, nu poate fi înțeleasă ca vizând o situație în care nu există niciun angajament asumat în mod liber de o parte față de cealaltă (Hotărârea din 14 martie 2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, punctul 46 și jurisprudența citată).

44 Rezultă că norma de competență specială în materie contractuală prevăzută la articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 se întemeiază pe cauza acțiunii, iar nu pe identitatea părților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții, C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 61, precum și jurisprudența citată).

45 În speță, este necesar, așadar, să se examineze, în lumina jurisprudenței amintite la punctul 43 din prezenta hotărâre, dacă se poate considera că un operator de transport aerian care nu a încheiat un contract de transport cu pasagerul și care a efectuat un zbor prevăzut de un contract privind un pachet de servicii turistice încheiat cu un terț îndeplinește o obligație liber consimțită în privința unei alte părți și pe care se întemeiază acțiunea reclamantului.

46 În primul rând, trebuie să se considere că un operator de transport aerian precum cel în discuție în litigiul principal poate fi calificat drept „operator efectiv de transport aerian”, în sensul articolului 2 litera (b) din Regulamentul nr. 261/2004, dat fiind că acesta a executat un zbor în numele unei persoane, juridice sau fizice, care a încheiat un contract cu pasagerul vizat, și anume, în speță, agenția de turism.

47 În al doilea rând, reiese din articolul 3 alineatul (5) a doua teză din Regulamentul nr. 261/2004 că, în cazul în care un operator de transport aerian care nu are un contract cu pasagerul execută obligații în conformitate cu regulamentul menționat, atunci se consideră că acesta acționează în numele persoanei care are un contract cu pasagerul respectiv (Ordonanța din 13 februarie 2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punctul 34).

48 Astfel, trebuie să se considere că acest operator de transport îndeplinește obligații liber consimțite față de cocontractantul pasagerului respectiv. Aceste obligații își au originea în contractul privind un pachet de servicii turistice pe care pasagerul l-a încheiat cu agenția de turism (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții, C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctul 63).

49 În consecință, o acțiune în despăgubire pentru întârzierea prelungită a unui zbor introdusă de acest pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian menționat, care nu este cocontractantul pasagerului respectiv, trebuie totuși considerată introdusă în materie contractuală, în sensul articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.

50 Împrejurarea că un contract de transport aerian face parte dintr-un pachet de servicii turistice, în sensul articolului 2 punctul 1 din Directiva 90/314, care include o cazare, nu este de natură să infirme această constatare.

51 Astfel, această particularitate nu modifică nici natura contractuală a obligațiilor juridice de care se prevalează pasagerul, nici cauza acțiunii sale, care poate, prin urmare, să fie introdusă înaintea uneia sau a celeilalte instanțe de la locul de executare a obligațiilor contractuale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 martie 2018, flightright și alții, C-274/16, C-447/16 și C-448/16, EU:C:2018:160, punctele 68 și 69, precum și Ordonanța din 13 februarie 2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punctele 26 și 27).

52 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 de către un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian intră în sfera noțiunii de „materie contractuală”, în sensul acestei dispoziții, chiar dacă nu a fost încheiat niciun contract între aceste părți, iar zborul efectuat de acest operator de transport aerian era prevăzut de un contract privind un pachet de servicii turistice, care includea și o cazare, încheiat cu un terț.

Cu privire la a doua întrebare

53 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 15-17 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă de un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian, cu care acest pasager nu a încheiat un contract, intră în domeniul de aplicare al acestor articole referitoare la competența specială în materia contractelor încheiate de consumatori.

54 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că normele de competență menționate în capitolul II secțiunea 4 din Regulamentul nr. 44/2001, care cuprinde articolele 15-17 din acest regulament, permit unui consumator să opteze pentru introducerea acțiunii sale fie înaintea instanței de la domiciliul său, fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia are domiciliul cealaltă parte la contract.

55 Aceste norme constituie o derogare atât de la norma generală de competență prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din regulamentul menționat, prin care competența este atribuită instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat pârâtul, cât și de la norma de competență specială în materie contractuală, enunțată la articolul 5 punctul 1 din același regulament. Astfel, normele menționate care figurează în această secțiune 4 trebuie în mod necesar să facă obiectul unei interpretări stricte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 martie 2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, punctul 26 și jurisprudența citată).

56 Competența judiciară este stabilită de respectiva secțiune 4 în ipoteza în care cele trei condiții prevăzute la articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 sunt îndeplinite, și anume, în primul rând, o parte contractantă are calitatea de consumator care acționează într-un cadru care se poate considera că se situează în afara domeniului său profesional, în al doilea rând, contractul dintre un asemenea consumator și un profesionist a fost efectiv încheiat și, în al treilea rând, un asemenea contract face parte din una dintre categoriile vizate la alineatul (1) literele (a)-(c) al articolului 15 menționat. Aceste condiții trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ, astfel încât, dacă una dintre cele trei condiții nu este îndeplinită, competența nu poate fi determinată potrivit normelor în materie de contracte încheiate de consumatori (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 23 și jurisprudența citată).

57 În speță, întrebarea instanței de trimitere privește aspectul dacă cele trei condiții menționate la punctul anterior pot fi considerate întrunite în ceea ce privește raportul juridic dintre un pasager și operatorul de transport aerian, atunci când nu au încheiat un contract între ei.

58 În această privință, trebuie, în primul rând să se arate că, spre deosebire de condițiile impuse pentru aplicarea normelor de competență specială care decurg din articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, este determinant pentru aplicarea normelor de competență care rezultă din capitolul II secțiunea 4 din acest regulament ca părțile în litigiu să fie de asemenea părțile la contract.

59 Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 48 din concluziile sale și guvernul ceh în observațiile sale scrise, articolele din secțiunea 4 menționată se referă la „contract încheiat de […] consumator”, la „un consumator încheie un contract cu o parte”, la „cealaltă parte la contractul” încheiat de consumator sau la convențiile de alegere a instanței încheiate „între consumator și cealaltă parte la contract”.

60 Aceste referiri militează în favoarea unei interpretări potrivit căreia, pentru aplicarea aceleiași secțiuni 4, o acțiune introdusă de un consumator trebuie să fie îndreptată împotriva cocontractantului acestuia.

61 Astfel, Curtea a statuat că normele de competență stabilite, în materia contractelor încheiate de consumatori, la articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 se aplică, în conformitate cu textul acestei dispoziții, numai acțiunii introduse de consumator împotriva celeilalte părți la contract, ceea ce implică în mod necesar încheierea unui contract de către consumator cu profesionistul vizat (Hotărârea din 25 ianuarie 2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, punctul 45 și jurisprudența citată).

62 În al doilea rând, o interpretare potrivit căreia normele de competență în materia contractelor încheiate de consumatori, stabilite în capitolul II secțiunea 4 din Regulamentul nr. 44/2001, nu se aplică într-o situație în care nu există un contract între consumator și profesionist este conformă cu obiectivul, prezentat în considerentul (11) al acestui regulament, de a asigura un mare grad de previzibilitate în ceea ce privește atribuirea competenței.

63 Astfel, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 57 din concluziile sale, posibilitatea consumatorului de a acționa în justiție împotriva profesionistului în fața instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul acestui consumator este contrabalansată de cerința încheierii unui contract între ei, din care decurge previzibilitatea menționată pentru pârât.

64 În plus, desigur, Curtea a arătat că noțiunea de „cealaltă parte la contract”, prevăzută la articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie interpretată în sensul că desemnează și cocontractantul operatorului cu care consumatorul a încheiat acest contract (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 noiembrie 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, punctul 32). Totuși, această interpretare se întemeiază pe împrejurări specifice, în care consumatorul era de la bun început legat prin contract, în mod indisociabil, de doi cocontractanți (Hotărârea din 28 ianuarie 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 33).

65 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolele 15-17 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă de un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian, cu care acest pasager nu a încheiat un contract, nu intră în domeniul de aplicare al acestor articole referitoare la competența specială în materia contractelor încheiate de consumatori.

Cu privire la cheltuielile de judecată

66 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

1) **Regulamentul (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 trebuie interpretat în sensul că un pasager al unui zbor cu o întârziere de trei ore sau mai mult poate introduce o acțiune în despăgubire în temeiul articolelor 6 și 7 din acest regulament împotriva operatorului efectiv de transport aerian, chiar dacă acest pasager și acest operator de transport aerian nu au încheiat un contract între ei, iar zborul în cauză face parte dintr-un pachet de servicii turistice care intră sub incidența Directivei 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite.**

2) **Articolul 5 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă în temeiul Regulamentului nr. 261/2004 de către un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian intră în sfera noțiunii de „materie contractuală”, în sensul acestei dispoziții, chiar dacă nu a fost încheiat niciun contract între aceste părți, iar zborul efectuat de acest operator de transport aerian era prevăzut de un contract privind un pachet de servicii turistice, care includea și o cazare, încheiat cu un terț.**

3) **Articolele 15-17 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretate în sensul că o acțiune în despăgubire introdusă de un pasager împotriva operatorului efectiv de transport aerian, cu care acest pasager nu a încheiat un contract, nu intră în domeniul de aplicare al acestor articole referitoare la competența specială în materia contractelor încheiate de consumatori.**

Semnături